Informacje podstawowe

Nazwa przedmiotu	Biologiczne podłoże i ewolucja kultury
Prowadzący	Dr Joanna Nieczuja-Dwojacka
Wydział	Wydział Biologii i Nauk o Środowisku
Kierunek	Biologia
Poziom studiów	I
Profil studiów	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne
Moduł specjalnościowy/ścieżka *(jeśli dotyczy)*	Nie dotyczy
Dyscyplina naukowa, do której odnoszą się efekty uczenia się	Nauki biologiczne
Przedmiot obowiązuje od roku akademickiego	2022/2023
Rok studiów	II/III
Semestr	III-VI
Język wykładowy	Polski
Status przedmiotu *(obowiązkowy, obowiązkowy z grupy do wyboru)*	Do wyboru
Odniesienie do kierunkowych efektów uczenia się (*symbole*)	Wykład: BI1_W01, BI1_W04 Ćwiczenia: BI1_U02, BI1_U07, BI1_U09, BI1_K01
Rodzaj zajęć *(wybór z listy*)*	Wykład Ćwiczenia
Liczba godzin	Wykład: 30h Ćwiczenia: 30h
Liczba ECTS	Wykład: 2 ECTS Ćwiczenia: 2 ECTS
Wymagania wstępne	Podstawowa wiedza z zakresu antropogenezy i prymatologii.
Opis i cele przedmiotu	Celem przedmiotu jest zaznajomienie studenta z ewolucją kultury oraz ludzkich zachowań na tle przemian i procesów biologicznych, dotyczących *Homo sapiens* i jego linii rodowej. Podczas ćwiczeń studenci pracują z materiałami źródłowymi, filmami edukacyjnymi i artykułami naukowymi, pracują w grupie, opracowując odpowiedzi na zadane pytania.

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

Treści programowe

	Temat/blok zajęć: wykład	Liczba godzin
1.	W 1. Omówienie celu przedmiotu, poruszanych tematów oraz warunków zaliczenia. Przedstawienie zakresu antropogenezy oraz związków z innymi naukami.	2
2.	W 2/3/4. Podstawowe zasady ewolucji	6
3.	W 5. Antropogeneza – ewolucja prymatów do 7 mln lat	2
4.	W 6/7. Antropogeneza – ewolucja od 7 do ok. 4 mln lat, ewolucja protokultury, zachowania narzędziowe obecnie żyjących prymatów	4
5.	W 8. Antropogeneza – ewolucja australopiteków, zmiany w mózgowiu, zachowaniach	2
6.	W 9. Antropogeneza – ewolucja *Homo habilis*, zmiany w mózgowiu, zachowaniach, kultura narzędzi kamiennych	2
7.	W 10. Antropogeneza – ewolucja *Homo erectus*, zmiany w mózgowiu, zachowaniach, kultura narzędzi kamiennych	2
8.	W 11/12. Antropogeneza – ewolucja *Homo neanderthalensis*, zmiany w mózgowiu, zachowaniach, kultura narzędzi kamiennych, wierzenia	4
9.	W 13. Antropogeneza – ewolucja *Homo sapiens*, zmiany w mózgowiu, zachowaniach, kultura narzędzi kamiennych, wierzenia, powstawanie religii starożytnych i ich biologiczne uzasadnienie	2
10.	W 14/15. Biologiczne podstawy powstawania religii	4
	Łącznie godzin:	30

Treści programowe

	Temat/blok zajęć: ćwiczenia	Liczba godzin
1.	C 1. Omówienie poruszanych tematów oraz warunków zaliczenia. Przegląd literatury przedmiotu	2
2.	C 2/3. Podstawowe zasady ewolucji, poszukiwanie źródeł w artykułach naukowych, filmy dydaktyczne, dyskusja, praca w grupie	4
3.	C 4. Antropogeneza – ewolucja prymatów do 7 mln lat, poszukiwanie źródeł w artykułach naukowych, filmy dydaktyczne, praca w grupie	2
4.	C 5. Antropogeneza – ewolucja od 7 do ok. 4 mln lat, ewolucja protokultury, zachowania narzędziowe obecnie żyjących prymatów, poszukiwanie źródeł w artykułach naukowych, filmy dydaktyczne, praca w grupie	2
5.	C 6. Antropogeneza – ewolucja australopiteków, zmiany w mózgowiu, zachowaniach, poszukiwanie źródeł w artykułach naukowych, filmy dydaktyczne, praca w grupie	2

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

6.	C 7. Antropogeneza – ewolucja *Homo habilis*, zmiany w mózgowiu, zachowaniach, kultura narzędzi kamiennych, poszukiwanie źródeł w artykułach naukowych, filmy dydaktyczne, praca w grupie	2
7.	C 8. Antropogeneza – ewolucja *Homo erectus*, zmiany w mózgowiu, zachowaniach, kultura narzędzi kamiennych, poszukiwanie źródeł w artykułach naukowych, filmy dydaktyczne, praca w grupie	2
8.	C 9/10. Antropogeneza – ewolucja *Homo neanderthalensis*, zmiany w mózgowiu, zachowaniach, kultura narzędzi kamiennych, wierzenia, poszukiwanie źródeł w artykułach naukowych, filmy dydaktyczne, praca w grupie	4
9.	C 11/12. Antropogeneza – ewolucja *Homo sapiens*, zmiany w mózgowiu, zachowaniach, kultura narzędzi kamiennych, wierzenia, powstawanie religii starożytnych i ich biologiczne uzasadnienie, poszukiwanie źródeł w artykułach naukowych, filmy dydaktyczne, praca w grupie	4
10.	C 13. Biologiczne podstawy powstawania religii, poszukiwanie źródeł w artykułach naukowych, filmy dydaktyczne, praca w grupie	2
11.	C 14/15. Najnowsze doniesienia , hipotezy badawcze, dyskusja nad przyszłością ludzkiej kultury, praca w grupie	4
	Łącznie godzin:	30

Opis przedmiotowych efektów uczenia się i sposoby ich weryfikacji

Symbol efektu	**<u>Kierunkowe</u> efekty uczenia się** *(zgodne z programem na BIPUKSW)* ***Absolwent…*** *(zna i rozumie/potrafi/jest gotów)*	**Opis <u>przedmiotowych</u> efektów uczenia się** *Student...* *(wyłącznie czasownikami operacyjnymi - czynności, które da się zweryfikować, mierzalne; w nawiasie należy podać numery tematów zajęć, które realizują dany efekt)* ***Student…***	**Sposoby weryfikacji efektów uczenia się** *(np.: kolokwium pisemne, egzamin ustny, egzamin pisemny, sprawozdanie, prezentacja na zajęciach, raport, projekt indywidualny, grupowy..)*
BI1_W01	Absolwent zna i rozumie wybrane fakty, obiekty i złożone uwarunkowania w biologii, rozumie podstawowe zjawiska i procesy biologiczne	Student wyjaśnia i kategoryzuje wybrane fakty i złożone uwarunkowania biologiczne, stanowiące podłoże ewolucji kultury (W1, W5-W13, W15). Student definiuje i wymienia zjawiska i procesy biologiczne istotne dla przedmiotu Biologiczne podłoże i ewolucja kultury (W2-4, W14, W15)	Egzamin pisemny
BI1_W04	Absolwent zna i rozumie terminologię biologiczną oraz	Student rozróżnia i objaśnia terminologię biologiczną kluczową dla analizy	Egzamin pisemny

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

	ma znajomość rozwoju biologii i stosowanych w niej metod badawczych	biologicznego podłoża i ewolucji kultury (W1-15). Student wymienia i charakteryzuje główne etapy antropogenezy istotne z perspektywy przedmiotu oraz identyfikuje i opisuje stosowane w niej metody badawcze (W5-W13, W15).	
BI1_U02	Absolwent potrafi właściwie dobrać źródła i informacje z nich pochodzące, rozumie literaturę z zakresu biologii w języku polskim; czyta ze zrozumieniem teksty naukowe w języku angielskim	Student dobiera właściwe źródła i informacje z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury na potrzeby realizacji zadania (C1-15).	Sprawozdanie
		Student analizuje i interpretuje literaturę naukową z zakresu biologii w języku polskim, a także czyta ze zrozumieniem i streszcza teksty naukowe w języku angielskim odnoszące się do tematyki przedmiotu (C1-15).	Sprawozdanie
BI1_U07	Absolwent potrafi przygotować i zaprezentować wystąpienie ustne dotyczące zagadnień szczegółowych z zakresu biologii	Student przygotowuje i wygłasza wystąpienia ustne dotyczące zagadnień szczegółowych z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury, poprawnie stosując terminologię naukową i argumentując swoje tezy na podstawie literatury (C1-15).	Sprawozdanie
BI1_U09	Absolwent potrafi planować i organizować pracę indywidualną oraz współdziałać i pracować w grupie, przyjmując w niej różne role, a także wykonać zlecone zadania badawcze	Student planuje i organizuje swoją pracę indywidualną w ramach realizacji zadań z przedmiotu. Współdziała i efektywnie pracuje w grupie, przyjmując w niej różne role (np. lidera, sprawozdawcy). Student realizuje zlecone zadania badawcze, wykazując się odpowiedzialnością za powierzone obowiązki (C1-15).	Sprawozdanie
BI1_K01	Absolwent jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści, uznawania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych z zakresu biologii	Student wykazuje się krytyczną postawą wobec posiadanej wiedzy i odbieranych treści z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury. Uznaje znaczenie wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych, a także formułuje i uzasadnia własne opinie w oparciu o rzetelne źródła (C1-15).	Sprawozdanie

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

Metody dydaktyczne

(*dostosowane do przedmiotowych efektów uczenia się*)

Wykłady dyskusyjne: projektor, Power Point
Ćwiczenia: filmy dydaktyczne, artykuły naukowe w języku polskim i angielskim, filmy edukacyjne, Power Point, projektor, flamastry, arkusze papieru

Opis nakładu pracy studenta w ECTS - wykład

Kontakt z prowadzącym	Aktywność	Liczba godzin	Razem liczba godzin / ECTS
bezpośredni	udział w zajęciach	30	32h/ 1,28 ECTS
	udział w zaliczeniach poza zajęciami	2	
	udział w konsultacjach		
praca własna	przygotowanie do zajęć *(czytanie, praca pisemna, tłumaczenie, ...)*	8	18h/ 0,72 ECTS
	przygotowanie do zaliczenia *(np. czytanie, prezentacja, projekt, ...)*	10	

Opis nakładu pracy studenta w ECTS – ćwiczenia

Kontakt z prowadzącym	Aktywność	Liczba godzin	Razem liczba godzin / ECTS
bezpośredni	udział w zajęciach	30	30h/ 1,2 ECTS
	udział w zaliczeniach poza zajęciami		
	udział w konsultacjach		
praca własna	przygotowanie do zajęć *(czytanie, praca pisemna, tłumaczenie, ...)*	8	20h/ 0,8 ECTS
	przygotowanie do zaliczenia *(np. czytanie, prezentacja, projekt, ...)*	12	

Kryteria oceny końcowej

(Opis składowych oceny końcowej zajęć, rozkład procentowy lub punktowy, informacja o dopuszczalnej liczbie nieobecności, inne kryteria)

Wykład: Egzamin końcowy składa się z egzaminu testowego jednokrotnego wyboru oraz pytań otwartych. Obowiązuje materiał przekazany podczas wykładów. Do egzaminu może podejść student, który uzyskał pozytywną ocenę z zaliczenia ćwiczeń. Student może uczestniczyć w konsultacjach.

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

Ocena końcowa z egzaminu:
100–94% - 5
93–88% - 4,5
87–80% - 4
79–70% - 3,5
69–60% - 3
59 i mniej – 2

Ćwiczenia:
Ocena wystawiania jest za sprawozdanie na wybrany temat:
Ocena 5,0: Sprawozdanie zawiera wszystkie niezbędne elementy i wyczerpującą, krytyczną analizę wyników w oparciu o wiedzę oraz poprawnie sformułowane, wnikliwe wnioski.
Ocena 4,5: Student wykazał się dobrą umiejętnością interpretacji danych, rzetelnie opisał wyniki.
Ocena 4,0: Sprawozdanie jest przygotowane poprawnie, zawiera większość wymaganych elementów oraz logiczne wnioski, które wynikają bezpośrednio z przeprowadzonych przeglądów literatury.
Ocena 3,5: Sprawozdanie z ćwiczeń jest odpowiednie, jednak interpretacja wyników ma charakter głównie opisowy i brakuje w niej głębszego uzasadnienia analizowanych procesów.
Ocena 3,0: Sprawozdanie zawiera podstawowe dane i opisy, które mimo uproszczeń lub drobnych błędów, potwierdzają realizację celu ćwiczenia.

Obecność w ćwiczeniach jest obowiązkowa.

Efekty uczenia się w zakresie wiedzy
3,0 – student w bardzo ograniczonym stopniu wyjaśnia i kategoryzuje wybrane fakty i złożone uwarunkowania biologiczne, stanowiące podłoże ewolucji kultury; definiuje i wymienia zjawiska i procesy biologiczne istotne dla przedmiotu Biologiczne podłoże i ewolucja kultury; rozróżnia i objaśnia terminologię biologiczną kluczową dla analizy biologicznego podłoża i ewolucji kultury; wymienia i charakteryzuje główne etapy antropogenezy istotne z perspektywy przedmiotu oraz identyfikuje i opisuje stosowane w niej metody badawcze
4,0 – student na odpowiednim poziomie wyjaśnia i kategoryzuje wybrane fakty i złożone uwarunkowania biologiczne, stanowiące podłoże ewolucji kultury; definiuje i wymienia zjawiska i procesy biologiczne istotne dla przedmiotu Biologiczne podłoże i ewolucja kultury; rozróżnia i objaśnia terminologię biologiczną kluczową dla analizy biologicznego podłoża i ewolucji kultury; wymienia i charakteryzuje główne etapy antropogenezy istotne z perspektywy przedmiotu oraz identyfikuje i opisuje stosowane w niej metody badawcze
5,0 – student na wysokim poziomie wyjaśnia i kategoryzuje wybrane fakty i złożone uwarunkowania biologiczne, stanowiące podłoże ewolucji kultury; definiuje i wymienia zjawiska i procesy biologiczne istotne dla przedmiotu Biologiczne podłoże i ewolucja kultury; rozróżnia i objaśnia terminologię biologiczną kluczową dla analizy biologicznego podłoża i ewolucji kultury; wymienia i charakteryzuje główne etapy antropogenezy istotne z perspektywy przedmiotu oraz identyfikuje i opisuje stosowane w niej metody badawcze

Brana jest pod uwagę średnia dla efektów przedmiotowych w zakresie wiedzy.

Efekty w zakresie umiejętności

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

3,0 – student przedstawia w bardzo ograniczonym stopniu dobiera właściwe źródła i informacje z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury na potrzeby realizacji zadania; analizuje i interpretuje literaturę naukową z zakresu biologii w języku polskim, a także czyta ze zrozumieniem i streszcza teksty naukowe w języku angielskim odnoszące się do tematyki przedmiotu; przygotowuje i wygłasza wystąpienia ustne dotyczące zagadnień szczegółowych z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury, poprawnie stosując terminologię naukową i argumentując swoje tezy na podstawie literatury; planuje i organizuje swoją pracę indywidualną w ramach realizacji zadań z przedmiotu. Współdziała i efektywnie pracuje w grupie, przyjmując w niej różne role (np. lidera, sprawozdawcy). Student realizuje zlecone zadania badawcze, wykazując się odpowiedzialnością za powierzone obowiązki
4 – student na odpowiednim poziomie dobiera właściwe źródła i informacje z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury na potrzeby realizacji zadania; analizuje i interpretuje literaturę naukową z zakresu biologii w języku polskim, a także czyta ze zrozumieniem i streszcza teksty naukowe w języku angielskim odnoszące się do tematyki przedmiotu; przygotowuje i wygłasza wystąpienia ustne dotyczące zagadnień szczegółowych z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury, poprawnie stosując terminologię naukową i argumentując swoje tezy na podstawie literatury; planuje i organizuje swoją pracę indywidualną w ramach realizacji zadań z przedmiotu. Współdziała i efektywnie pracuje w grupie, przyjmując w niej różne role (np. lidera, sprawozdawcy). Student realizuje zlecone zadania badawcze, wykazując się odpowiedzialnością za powierzone obowiązki
5,0 student na wysokim poziomie dobiera właściwe źródła i informacje z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury na potrzeby realizacji zadania; analizuje i interpretuje literaturę naukową z zakresu biologii w języku polskim, a także czyta ze zrozumieniem i streszcza teksty naukowe w języku angielskim odnoszące się do tematyki przedmiotu; przygotowuje i wygłasza wystąpienia ustne dotyczące zagadnień szczegółowych z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury, poprawnie stosując terminologię naukową i argumentując swoje tezy na podstawie literatury; planuje i organizuje swoją pracę indywidualną w ramach realizacji zadań z przedmiotu. Współdziała i efektywnie pracuje w grupie, przyjmując w niej różne role (np. lidera, sprawozdawcy). Student realizuje zlecone zadania badawcze, wykazując się odpowiedzialnością za powierzone obowiązki.

Brana jest pod uwagę średnia dla efektów przedmiotowych w zakresie umiejętności.

Efekty w zakresie kompetencji społecznych
3,0 – student przedstawia w bardzo ograniczonym stopniu wykazuje się krytyczną postawą wobec posiadanej wiedzy i odbieranych treści z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury. Uznaje znaczenie wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych, a także formułuje i uzasadnia własne opinie w oparciu o rzetelne źródła
4,0 – student na odpowiednim poziomie wykazuje się krytyczną postawą wobec posiadanej wiedzy i odbieranych treści z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury. Uznaje znaczenie wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych, a także formułuje i uzasadnia własne opinie w oparciu o rzetelne źródła
5,0 – student na wysokim poziomie wykazuje się krytyczną postawą wobec posiadanej wiedzy i odbieranych treści z zakresu biologicznego podłoża i ewolucji kultury. Uznaje znaczenie wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych, a także formułuje i uzasadnia własne opinie w oparciu o rzetelne źródła

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

Ocena połówkowa 3,5 jest wystawiana w przypadku pełnego zaliczenia efektów uczenia się na ocenę 3.0, ale student nie przyswoił w pełni efektów uczenia się na ocenę 4.0. Ocena połówkowa 4,5 jest wystawiana w przypadku pełnego zaliczenia efektów uczenia się na ocenę 4.0, ale student nie przyswoił w pełni efektów uczenia się na ocenę 5.0.

Literatura obowiązkowa

1.	Harari Yuval Noah, 2024, Homo deus. Krótka historia jutra, Wydawnictwo Literackie
2.	Robin Dunbar, 2020, Religijni. Jak ewolucja wierzeń wpływa na historię i kulturę człowieka?, Copernicus Center Press

Literatura uzupełniająca

1.	Linda Stone, Paul Lurquin, 2020, Geny, kultura i ewolucja człowieka. Synteza, Wyd. UW
2.	Baron, S. K., Nieczuja-Dwojacka, J., & Dobrowolska-Janicka, P. (2026). Mortality patterns and biological status in Pietrzykowice against the backdrop of historical events and social transitions: A biodemographic study of 19th-century rural Galicia. *Anthropologischer Anzeiger; Bericht uber die biologisch-anthropologische Literatur*, 10.1127/anthranz/2005.

*** lista rodzajów zajęć**

- ćwiczenia (audytoryjne, translatoryjne, terenowe, warsztatowe, projektowe)
- ćwiczenia laboratoryjne, komputerowe
- lektorat języka obcego nowożytnego/starożytnego
- wykład kierunkowy
- wykład monograficzny lub konwersatorium monograficzne
- seminarium dyplomowe
  (sem. magisterskie, licencjackie lub inżynierskie, na którym student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową, wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)
- pracownia dyplomowa (programistyczna, chemiczna, fizyczna, biologiczna, inżynierska)
  (zajęcia laboratoryjne, na których student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.